

Nationalekonomi och historia

Detta nummer innehåller två artiklar av ekonomiska historiker som båda har som utgångspunkt en kritisk granskning av artiklar där nationalekonomer har gett sig på att tolka historien med hjälp av enkel ekonomisk teori. I det ena fallet rör det sig om ett försök att visa att frisläppta marknadskrafter, där verkligheten kommit att likna modellen för perfekt konkurrens, lett till hög ekonomisk tillväxt. I det andra fallet har man sökt visa att fria växelkurser och en jämn ökning av penningmängden, dvs en Friedmaniansk modell för ekonomisk politik, var orsak till att Sverige upplevde *relativ* ekonomisk stabilitet under 30-talet, framför allt vad gäller prisnivån. Ett syfte med de här övningarna har varit att använda lärdomar av det förflutna som argument för en viss typ av ekonomisk politik idag.

Ekonom-historikerna hävdar att ekonomerna i sin iver att utnyttja den ekonomiska teorin behandlat historiska fakta alltför lättsinnigt och i alltför hög grad sovrat i materialet i syfte att belägga sina hypoteser. De visar på intressanta alternativa tolkningar av historien, som framkommer vid noggrannare studier. Nationalekonomerna har uppenbarligen en hel del att lära här av historikerna.

Detta bör för den skull inte leda till slutsatsen att ekonomisk teori är oan-

vändbar för att förklara historiska skeenden. Under senare år har en ny och omstridd riktning inom just den ekonomisk-historiska vetenskapen systematiskt gjort nytolkningar av ekonomisk historia med hjälp av nationalekonomisk teori och i en del fall nått goda resultat, eller åtminstone ytterst tänkvärda hypoteser. Nytolkningarna har ansetts så omvälvande att riktningen tagit sig namnet "The New Economic History". Ett exempel på en ny och omvälvande syn är tesen att den industriella revolutionen i Västeuropa inte berodde på tekniska landvinningar, ökade investeringar, bättre utbildning eller några andra traditionellt utpekade faktorer, utan på vissa förändringar i samhällets institutionella förhållanden, i lagar, regleringar, bankväsendet, m.m. Förändringarna gjorde att det *lönade* sig för enskilda och företag att göra produktivitetshöjande innovationer, och att det som var privatekonomiskt lönsamt också blev samhällsekonomiskt fördelaktigt. Detta utlöste den industriella revolutionen. (I själva verket är detta i grunden samma hypotes som nämndes ovan, att frisläppta marknadskrafter leder till hög tillväxt.)

Rätt använd kan ekonomisk teori vara ett kraftfullt verktyg för att se viktiga orsakssamband i en förvirrande verklighet – även i det förflutna.

Harry Flam